

۲

داستان جلد

گزارشی از
هیئت غم‌زدگان آل‌الزهرا(س)

که کودکان محله عامل آن را در دهه ۵۰ راه انداختند

هیئتی که بابچه‌هایش قد کشید

حسین برادران فرا عصر روز عاشورای سال ۱۳۵۴ است. بچه‌ها سیاه پوش شده و با چشمان گریان از خانه حاج حسن صنعتی بیرون آمده‌اند. تا حالا دلشان خوش بوده است که جاومکانی برای عزاداری دارند. اما حالا چه! بغض گلویشان را گرفته است. یکی از بچه‌ها پیشنهاد تازه‌ای دارد. اومی گوید: بچه‌ها! چرا خودمان یک هیئت نداشته باشیم؟ همه موافقت می‌کنند. به این ترتیب اولین سنگ بنای تأسیس هیئت غم‌زدگان آل‌الزهرا(س) در بعد از ظهر همان روز عاشورا گذاشته می‌شود: هیئتی که سینه زن، مداح و میان دار آن بچه‌های ده تا دوازده ساله هستند و تاملت‌ها بین مردم شهر به ویژه بالاخیابان مشهد به «هیئت بچه‌ها» مشهور می‌شود و افراد بسیاری برای برطرف کردن مشکلاتشان به این هیئت متوسل می‌شوند.

اکنون پنجاه سال از آن عصر عاشورا گذشته است و آن بچه‌های کوچک به مردان میان سال و جا افتاده‌ای تبدیل شده‌اند. البته بعضی‌ها هم خیلی جایشان خالی است: همان‌هایی که با سرمشق قرار دادن امام حسین(ع) و عاشورا به دفاع از ناموس و وطن رفتند و به شهادت رسیدند. پای صحبت چند نفر از پیشکسوتان امروز و بچه‌های دیروز هیئت غم‌زدگان آل‌الزهرا(س) می‌نشینیم و آن‌ها از خاطرات و چگونگی تأسیس هیئت می‌گویند.

شکل‌گیری هیئت بچه‌ها با تابلو مقوایی

هیئت غم‌زدگان آل‌الزهرا(س) متوسلین به حضرت ابوالفضل العباس(ع) از معدود هیئت‌های مذهبی در مشهد است که بانیان آن بچه‌ها هستند. نظریان می‌گویند: شور و حال و عزاداری ما بچه‌ها تا روز عاشورا بود. بعد از آن باید زانو می‌گرفتیم؛ چون مکانی برای عزاداری نداشتیم. سال ۱۳۵۴ که از خانه حاج حسن صنعتی بیرون آمدیم، مثل سال‌های قبل همین غصه را داشتیم. داخل کوچه جمع شده بودیم و از اینکه دیگر جایی برای عزاداری و سینه‌زنی نداریم، ناراحت بودیم. اما یک پیشنهاد دویزه، حال بچه‌ها را خوب می‌کند. این پیشنهاد راه‌اندازی یک هیئت از سوی خود بچه‌ها بود. در همان حالت ناراحتی یکی از بچه‌ها می‌گوید: چرا خودمان هیئت نداشته باشیم. عجب فکر خوبی! اگر هیئت داشته باشیم، می‌توانیم به عزاداری تار و زار بیاوریم. بدیهیم. یکی از بچه‌ها از خانه یک کارتن مقوایی آورد و روی آن با زغال نوشت: دیوانگان حسینی متوسل به آل‌الزهرا(س). بعد از آن، این تکه مقوا را در خانه نصب کردند و نشانه هیئت.

نظریان تعریف می‌کند: هر شب ماه محرم، سینه‌زنان در کوچه‌های خیابان رضوی راه می‌افتادیم، همه کوچه‌ها را دور می‌زدیم و دست آخر به خانه یکی از اهالی که مجلس عزاداری داشت، می‌رفتیم. تابلو مقوایی را سر در خانه نصب می‌کردیم و بعد از عزاداری، مراسم در همان جا ختم می‌شد.

در ابتدای کار، اهالی با این حرکت بچه‌ها برخوردی دوگانه داشتند. تعدادی از اهالی با این حرکت مشکلی نداشتند و آن‌ها را با آغوش باز در منزلشان می‌پذیرفتند، حتی با آش، آبگوشت و شله‌از بچه‌ها پذیرایی می‌کردند. اما همه این‌طور نبودند و برخی این کار را به نوعی مسخره‌بازی می‌دانستند و بچه‌ها را از این کار منع می‌کردند.

دل‌های کوچک عاشق

جواد نظریان متولد سال ۱۳۴۵ در محله کاشانی و خیابان رضوی هاست. او که مسئول هیئت غم‌زدگان آل‌الزهرا(س) است، از عشق پاک و بی‌آلایش بچه‌ها به امام حسین(ع) و محرم می‌گوید و برایمان تعریف می‌کند: بیشتر ما متولد و بزرگ شده همین خیابان رضوی هاست. اطراف میدان شهدا هستیم. کوچک‌ترهایمان هفت هشت ساله و بزرگ‌ترهایمان دوازده ساله بودند. نقطه مشترک همه ما غیر از بچه محل بودن، عشق به امام حسین(ع) و عزاداری محرم بود. حاج حسن صنعتی، یکی از همسایه‌های محل، هر سال از ابتدای محرم تار و زار عاشورا، جلسه مداحی و روضه خوانی در منزلش برپا می‌کرد. او اجازه داده بود که مادر این ده‌شب محرم به خانه‌اش برویم و سینه‌زنی و عزاداری کنیم. آن روزها بهترین روزهای بچه‌های هیئتی محله بود. همه با لباس‌های سیاه از ابتدای تا پایان مجلس روضه به عزاداری می‌پرداختند. صبح عاشورا هم مرحوم حاج حسن صنعتی ما را می‌برد هیئت ترک‌ها در خیابان آیت... بهجت و حسینی پاچنار. همه بچه‌ها با کاسه‌های سفالی آب در دریف جلو هیئت قرار می‌گرفتند و همگی به سمت حرم مطهر حرکت می‌کردند.

زننده کردن نام هیئت قدیمی

هیئت دیوانگان حسینی متوسل به آل‌الزهرا(س) تا سال ۱۳۶۳ با همین نام فعالیت خود را ادامه می‌دهد. در این سال با مشورت اعضا نام هیئت تغییر می‌کند و نام فعلی برای آن ماندگار می‌شود. محمود گل‌مکانی متولد سال ۱۳۴۲ از اعضای قدیمی و مداح هیئت است. اومی گوید: در واقع تابلو هیئت غم‌زدگان آل‌الزهرا(س) مربوط به یک هیئت قدیمی در محله بود که آن زمان پنجاه سال از عمرش می‌گذشت. سال ۶۳ در جلسه‌ای که با بزرگان هیئت مذهبی بالاخیابان مثل مرحوم سید حبیب عاقبت خواه، ماشاء... وحیدی و محمود افخمی برگزار شد، پیشنهاد شد که برای زننده ماندن نام هیئت، تابلو آن را قبول کنیم. به این ترتیب، نام هیئت ماز، دیوانگان حسینی، به هیئت

«غم‌زدگان آل‌الزهرا(س) متوسلین به حضرت ابوالفضل(ع)، تغییر پیدا کرد. هیئت ما ادامه دهنده فعالیت هیئت پنجاه ساله قدیمی شد. در واقع هیئت ما نهال کوچکی بود که از کناریک درخت تناور پنجاه ساله رشد کرد. سال ۱۳۶۵ شعبان مهدوی، از مذهبی‌های فعال محله که آن زمان سی ساله بود، با هیئت غم‌زدگان آل‌الزهرا(س) همراه شد. او که سن و سال بیشتری داشت، سرپرستی و هدایت هیئت را برعهده گرفت و اولین تابلو جدید هیئت را خریداری و نصب کرد.

